

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Z.**, so sídlom v **Ž.**, zastúpeného JUDr. D. C., advokátom v **Ž.**, proti žalovanej **Slovenskej republike – Ministerstvu financií Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova č. 5, **o náhradu škody 20 131,45 €**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 7C 159/2004, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2009 sp. zn. 8Co 323/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2009 sp. zn. 8Co 323/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina (súd prvého stupňa) rozsudkom z 21. júla 2007 č. k. 7 C 159/2004 - 115 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal od žalovanej náhrady škody vo výške 606 480 Sk (po späťvzatí žaloby v časti o zaplatenie 2 686 874 Sk, o ktorom späťvzatí rozhodol súd prvého stupňa uznesením z 2. novembra 2006 č. k. 7 C 159/2004 - 37); žalobcovi zároveň uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania 2 144 Sk do 3 dní po právoplatnosti rozsudku. Súd prvého stupňa mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že Daňový úrad II Žilina ako správca dane na základe svojho dodatočného platobného výmeru z 19. júna 2000 č. 894/210/43464/2000/Fül, ktoré bolo potvrdené rozhodnutím Ústredného daňového riaditeľstva Slovenskej republiky zo 16. októbra 2000 č. V /210/7176/00/Dub, vyrubil žalobcovi ako daňovému subjektu rozdiel dane z príjmov fyzických osôb za zdaňovacie obdobie 1998 v sume 17 513 491 Sk (podľa § 44 ods. 6 písm. b/ zákona č. 511/1992 Zb.) a v nadväznosti na vykázaný nedoplatok dane z príjmu fyzických osôb na základe vykonanej daňovej kontroly a vydaný dodatočný platobný výmer pozastavil žalobcovi vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej

hodnoty v celkovej sume 7 387 851 Sk, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. marca 2001 sp. zn. 7 SŽ 187/00 boli uvedené rozhodnutia ako nezákonné zrušené a že správca dane 23. apríla 2001 nadmerný odpočet žalobcovi vrátil. Súd poukázal na tvrdenie žalobcu, že škoda mu mala vzniknúť oneskoreným vrátením nadmerného odpočtu DPH v dôsledku nesprávneho postupu správcu dane v daňovom konaní, pričom svoj nárok opieral o ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom a § 63 ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov. Podľa súdu však úrok v zmysle citovaného ustanovenia zákona č. 511/1992 Zb. možno uplatniť len voči správcovi dane, keďže predstavuje určitý druh sankcie ním zavineného konania a nemožno ho zamieňať s nárokom na náhradu škody. Zákon č. 511/1992 Zb. totiž nerieši zodpovednosť štátu, ale správu daní a vzťahy medzi správcom dane a daňovým subjektom. Súd v tejto spojitosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 16/2005, podľa ktorého o vrátení daňového preplatku v zmysle § 63 zákona č. 511/1992 Zb. rozhoduje správny orgán, prípadne súd v správnom konaní, kým zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutím štátu je vzťahom občianskoprávnym. Ide o dva rozdielne nároky, ktoré nemožno zamieňať, pri ktorých uplatnenie jedného nároku (na vrátenie daňového preplatku a na úrok) nevylučuje v prípade splnenia zákonných podmienok uplatnenie nároku druhého, t. j. zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu. Pri skúmaní, či sú splnené zákonné podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu škody podľa zák. č. 58/1969 Zb., súd mal síce za preukázané, že žalobca počas doby spomenutého pozastavenia vyplatenia nadmerného odpočtu dane do jeho vyplatenia 23. apríla 2001 nemohol ním nakladať, nemal ale za preukázané, že by žalobcovi vznikla škoda (či už skutočná škoda alebo ušlý zisk). Upozornil, že žalobca v priebehu konania nezmenil skutkové tvrdenia, z ktorých vyvodzoval svoj nárok a netvrdil, že škoda mu vznikla v dôsledku nezväčšenia majetku o úroky z vkladu, ktoré nebyť nezákonného rozhodnutia mohol získať; v tomto smere ani nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie. Žalobcom tvrdená škoda bola teda len akousi predpokladanou škodou a nie škodou v zmysle § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorá by mu mohla vzniknúť napríklad vtedy, ak by v dôsledku nezákonného rozhodnutia správcu dane a teda oneskorenej výplaty nadmerného odpočtu DPH bol nútený pre svoje podnikateľské aktivity vziať si úver a uhrádzať z neho príslušné úroky. Ani o obdobné tvrdenia však žalobca svoj nárok neopieral. Keďže žalobca netvrdil a nepreukazoval, že mohol

získať úžitky zo svojho vlastníctva v podobe úrokov z vkladov, pričom úrok z vkladu a úrok z omeškania sú rozdielne právne inštitúty, nemožno tu hovoriť o preukázanej škode. Súd za tohto stavu uzavrel, že žalobca neunesol dôkazné bremeno ohľadom preukázania skutočnej škody alebo ušlého zisku, preto jeho žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 151 O.s.p.

Krajský súd v Žiline (odvolací súd) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 24. marca 2009 sp. zn. 8Co 323/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že uložil žalovanej zaplatiť žalobcovi 20 131,45 € (606 480 Sk) a náhradu trov konania spolu 3 929,74 €, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa aplikoval na vec nesprávny právny predpis, pretože v danom prípade žalobca sa jednoznačne domáhal náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Vyslovil názor o danosti zodpovednosti za škodu v zmysle tohto zákona u žalovanej s tým, že táto v konaní nárok nespochybnila a že žalobca preukázal nezákonné rozhodnutie, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia a vznikom škody, ktorú mal za riadne vyčíslenú. Keďže protiprávnym rozhodnutím správcu dane a Ústredného daňového riaditeľstva a protiprávnym zadržaním odpočtu DPH v príčinnej súvislosti s porušením ustanovenia § 63 ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb. vznikla žalobcovi majetková ujma, odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a žalobe vyhovel. O trovách celého konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Navrhla dovolaciemu súdu, aby zmenil napadnuté rozhodnutie tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa. Zároveň žiadala odložiť vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku (Najvyšší súd Slovenskej republiky tejto žiadosti vyhovel uznesením z 19. augusta 2009 sp. zn. 1 Cdo 136/2009). Žalovaná dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Namietala, že odvolací súd jej uložil povinnosť na náhradu škody v zmysle zákona č. 511/1992 Zb. a to aj napriek tomu, že tento zákon upravuje správu daní, rieši daňové konanie a z jeho ustanovení § 63 ods. 5 a 6 vyplýva povinnosť správcu dane (a nie štátu) vrátiť prípadný preplatok, resp. zaplatiť úrok. Pokiaľ zákon č. 511/1992 Zb. ukladá povinnosť správcovi dane zaplatiť úrok daňovému subjektu, súd nie je oprávnený s poukazom na uvedené ustanovenie zaviazať iný subjekt než správcu dane na zaplatenie úroku. V tejto súvislosti

dovolatel'ka poukázala aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 16/2005, v zmysle ktorého nemožno zamieňať nárok na vrátenie preplatku podľa § 63 zákona č. 511/1992 Zb. (o ktorom rozhoduje správny orgán) s nárokom na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. (o ktorom rozhoduje súd); uplatnenie jedného z nich však nevylučuje uplatnenie druhého. Podľa názoru žalovanej neboli v prejednávanej veci splnené zákonné predpoklady pre vznik zodpovednosti za škodu, nakoľko žalobca v konaní nepreukázal vznik skutočnej škody, resp. ušlého zisku. Žalovaná zároveň poukázala na to, že odvolací súd do náhrady trov konania započítal aj súdny poplatok z návrhu na začatie konania, pritom v zmysle zákona č. 71/1992 Zb. v znení účinnom v čase podania žaloby bolo konanie vo veciach náhrady škody spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom od súdnych poplatkov oslobodené.

Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení navrhol dovolanie zamietnuť a žalovanú zaviazať k náhrade trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodu, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd sa obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal

spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z uvedených väd nebola v dovolaní namietaná a v dovolacom konaní ani nevyšla najavo.

Dovolací súd ďalej skúmal, či sa v konaní na súdoch nižších stupňov nevyskytol procesný nedostatok, ktorý by vykazoval znaky tzv. inej procesnej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/97, publikovaný pod R 111/1998).

V súlade so zásadou preskúmateľnosti, presvedčivosti a zrozumiteľnosti súdnych rozhodnutí musí totiž aj odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia náležite vysvetliť, z akých dôvodov považoval za správny ten právny názor, z ktorého pri posúdení veci vychádzal. Ak tak neurobí a na skutkové a právne otázky, ktoré sú rozhodujúce, podá – a to iba vo všeobecnej rovine – len závery či tézy, prípadne ak ani nevysvetlí, prečo publikovaný a súdom prvého stupňa rozoberaný judikát najvyššieho súdu majúci za cieľ zjednocovanie výkladu zákonov so zreteľom na riešenú problematiku, nebolo už treba v danej veci rešpektovať (a je nutné sa od neho v rozhodovaní odchýliť), je takéto rozhodnutie nepreskúmateľné a dochádza ním aj k porušeniu princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, a tým aj k porušeniu zásady právnej istoty (porovnaj v podrobnostiach najmä nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 233/2010-28 z 24. novembra 2010 zaoberajúci sa povinnosťou súdu podrobne odôvodniť, prečo starý spôsob rozhodovania už nie je vhodný, t.j. prečo má dôjsť k zmene v rozhodovacej praxi súdov).

Keďže aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 ods. 2 O.s.p.), je treba dbať na to, aby takéhoto odôvodnenie rozsudku bolo

tiež presvedčivé. Jeho obsah musí preto poskytnúť výklad viažuci sa k opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozsudku. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať so všetkými *rozhodujúcimi* skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku (aj odvolacieho súdu) je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku (výroku) a odôvodnenie musí byť zároveň dostatočným prostriedkom kontroly správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v konaní o dovolaní.

Odvolací súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že žalovaná zodpovedá za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., nakoľko žalobca v konaní preukázal nezákonné rozhodnutie, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia a škodou, ktorú v konaní aj riadne vyčíslil. Zrejme sa teda stotožnil s právnym názorom žalobcu, ktorý tvrdil, že ním požadovaný *úrok z omeškania* 17,6% za oneskorené vrátenie nadmerného odpočtu DPH (kapitalizovaný v sume 606 480 Sk, porovnaj č.l. 36, 128 – 129, 144 – 145 spisu) je škodou v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Súčasne v dôvodoch napadnutého rozsudku ale uviedol, že „v danom prípade správca dane vrátil preplatok po lehote a bolo jeho povinnosťou zaplatiť daňovému subjektu, teda žalobcovi *úrok vo výške 3-násobku* základnej úrokovej sadzby Národnej banky Slovenska, platný v posledný deň lehoty, v ktorej mala byť suma preplatku podľa tohto zákona vrátená, pričom úrok sa vypočítal zo sumy preplatku a podľa počtu dní jeho zadržania; tento postup sa vzťahuje na oneskorené vrátenie preplatku podľa § 63 ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb.“ V dôvodoch napadnutého rozhodnutia odvolací súd pritom vôbec logicky pochopiteľným spôsobom nevysvetľuje, *aká to vlastne škoda* v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. žalobcovi vznikla, a prečo je právne nesprávny názor súdu prvého stupňa, ktorý sa touto otázkou podrobne zaoberal – dokonca na ilustráciu uviedol aj príklady možného vzniku škody – a podal svoje vysvetlenie, že žalobca žiadnu takúto škodu netvrdil a ani nepreukázal a že za takúto škodu nemožno považovať vyčíslený *úrok z omeškania* za oneskorené vrátenie nadmerného odpočtu DPH.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1 Cdo 16/2005 z 31. mája 2005 (uverejnenom nielen pod číslom 28/2006 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale opakovane publikovanom aj v časopise Zo súdnej praxe a to pod

poradovým číslom 83/2006 a pod poradovým číslom 61/2008) riešil vzťah medzi nárokmi podľa § 63 zákona č. 511/1992 Zb. (na vrátenie daňového preplatku a na úrok) a nárokom na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu. Uviedol, že **skutočnosť, že vrátenie daňových preplatkov je upravené v ustanovení § 63 zákona č. 511/1992 Zb., nevyklučuje aplikáciu zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo nesprávnym úradným postupom v daňovom konaní a že nárok na vrátenie preplatku podľa ustanovenia § 63 zákona č. 511/1992 Zb. (o ktorom rozhoduje správny orgán) nemožno zamieňať s nárokom na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. (o ktorom rozhoduje súd); uplatnenie jedného z uvedených nárokov nevyklučuje uplatnenie aj druhého z nich.** V tomto rozhodnutí náležite vysvetlil uvedený záver, že tu ide o *rozdielne nároky, ktoré nemožno zamieňať* a že uplatnenie jedného z nich nevyklučuje *v prípade splnenia zákonných podmienok* uplatnenie druhého. Týmito podmienkami (predpokladmi) pre vznik objektívnej zodpovednosti štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. sú: nezákonné rozhodnutie (alebo nesprávny úradný postup v daňovom konaní), vznik škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (alebo nesprávnym úradným postupom v daňovom konaní) a vznikom škody.

Odvolací súd, súd prvého stupňa i účastníci nemali za sporné, že správca dane vrátil žalobcovi ako daňovému subjektu s oneskorením spomenutý nadmerný odpočet dane. Povinnosť správcu dane zaplatiť daňovému subjektu príslušný úrok z preplatku podľa § 63 ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb. v znení v tom čase účinnom nepredstavuje u žalobcu občiansko-právny nárok a tu (o tomto úroku) – ako sa celkom jasne zmienil i citovaný rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – rozhoduje správny orgán, prípadne súd v správnom konaní. Rozsudok odvolacieho súdu (odhliadnuc, že v rozpore so skutočnosťou sa v ňom udáva, že nárok žalobcu nebol v konaní žalovanou spochybnený, hoci tá nárok spochybňovala, porovnaj napr. č. I. 33, 52 – 53, 103 – 104 spisu) je nepreskúmateľný nielen pre svoju protirečivosť (zmätočné zamieňanie nároku podľa § 63 ods. 6 zákona č. 511/1992 Zb. a nároku podľa zákona č. 58/1969 Zb.), ale aj pre neúplnosť, keď nemožno z neho predovšetkým ustáliť, aká vlastne bola žalobcovi spôsobená konkrétna škoda – majetková ujma (či už vo forme skutočnej škody alebo ušlého zisku), za ktorú by mala zodpovedať žalovaná podľa zákona č. 58/1969 Zb. Chýba tu od evidentne potrebného ujasnenia si samotného pojmu škody, pravdaže, aj vecné vyporiadanie sa so zrozumiteľnou argumentáciou v rozsudku súdu prvého stupňa ako aj s citovaným zásadným rozhodnutím najvyššieho súdu (R

28/2006).

Odvolačí súd tým, že nerešpektoval v tejto právnej veci povinnosť odôvodniť svoje rozhodnutie vo veci samej tak, aby spĺňalo požiadavky ustanovenia § 157 ods. 2 O. s. p. (§ 211 ods. 2 O. s. p.) kladené na odôvodnenie rozsudku, teda aby sa v ňom nachádzali dôvody *dostatočne objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia* – a to ako špecifická odpoveď práve na už dovolacím súdom spomenuté argumenty, *ktoré boli v konaní nastolené a majú pre vec podstatný význam* (porovnaj napr. Georiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998), dopustil sa postupu, ktorý je treba považovať za inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p..

Pretože konanie, v ktorom bol rozsudok odvolacieho súdu vydaný, je takto postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), bolo potrebné, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 4 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje z hľadiska postupu v ďalšom konaní za potrebné upozorniť aj na potrebu náležitého vyporiadania sa v dôvodoch rozhodnutia s povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou podľa § 120 ods. 1 O.s.p. a s unesením, resp. neunesením dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom toto bremeno spočíva na žalobcovi. Dôkazným bremenom (v spojitosti s dôkaznou povinnosťou) sa rozumie zodpovednosť účastníka za výsledok konania, ktorý závisí od zistení z navrhnutých a vykonaných dôkazov. Ak v konaní zistený skutkový základ neumožňuje ustáliť, že vôbec *vznikla k o n k r é t n a* majetková ujma žalobcovi (existenciu *konkrétnej majetkovej ujmy* nie je možno zamieňať či stotožňovať s *výškou požadovanej náhrady*), v takom prípade súd rozhoduje v situácii dôkaznej núdze, ktorej dopad (neúspech v konaní) sa pričíta tomu účastníkovi, na ktorom leží dôkazné bremeno (zodpovednosť za preukázanie skutočností významných z hľadiska hmotného práva), t.j. žalobcovi.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom

rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. februára 2011

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta